

Natura 2000- plejeplan

for lysåbne naturtyper og arter
på Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021
i Natura 2000-område nr.
N84 Kallesmærsk Hede, Grærup Langsø,
Fiilsø og Kærgård Klitplantage

Titel:

Natura 2000-plejeplan for lysåbne naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer.

2. planperiode 2016-2021 i Natura 2000-område nr. N84 Kallesmærsk Hede, Grærup Langsø, Fiilsø og Kærgård Klitplantage

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

År:

2017

Foto:

Naturstyrelsen

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

[xxxxx]

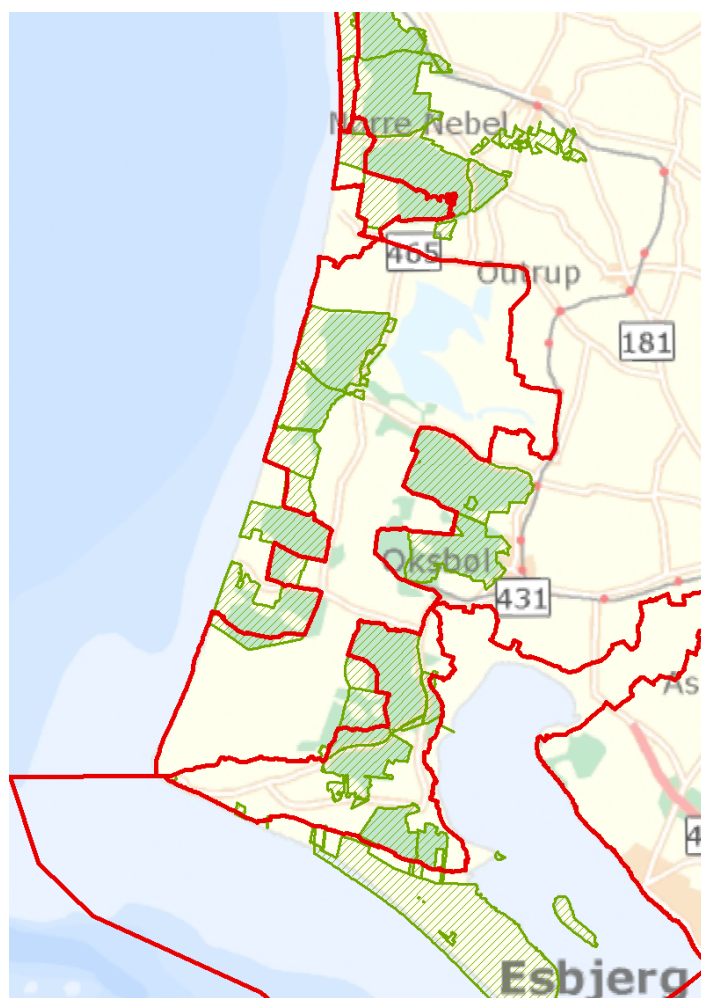
Må citeres med kildeangivelse.

1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N84 Kallesmærsk Hede, Grærup Langsø, Fiilsø og Kærgård Klitplantage og vedrører Naturstyrelsens arealer på ca. 2.090 ha.

Figur 1: Oversigtskort over Natura 2000-områdets afgrænsning

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal

I denne plejeplan er arealer og indsats opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter knyttet til de lysåbne naturtyper. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende

læsning herom henvises til driftsplanen og det tilhørende naturplejeark, som kan findes på Naturstyrelsens hjemmeside www.nst.dk.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er vedlagt som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil forsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

På baggrund af nærværende plejeplan udarbejdes et naturplejeark, der er et bilag til enhedens driftsplanlægning, hvor de specifikke plejetiltag vil være beskrevet på lokalitetsniveau, med bl.a. angivelse af naturtilstand, plejemål, plejetiltag, udløb og prioritering (tidsfølge).

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensynet til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afreporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt Natura 2000-område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura2000planer2h2014>

2. Områdebeskrivelse

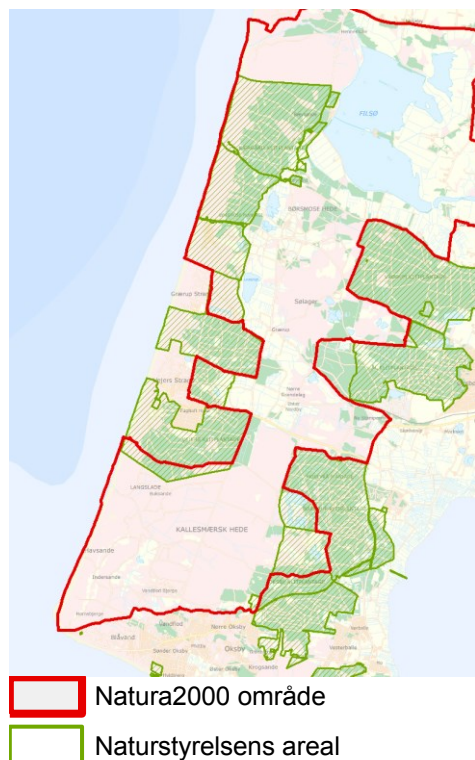
Området er stort og rummer meget varierede landskabs- og naturforhold. Størstedelen, ca. 65 %, er ejet af Staten. Det domineres af naturtyper som klitter, klithede, klitlavninger og klitsøer. I området findes et klitbælte, der strækker sig over et areal på 10 km i længden og 6-10 km i bredden. Bag de yderste kystklitter findes en række større klitheder. Store arealer, der oprindeligt var klitheder og hvid klit, er i dag tilplantet med plantager, der er domineret af bjergfyr. Kun enkelte mindre partier er i dag bevokset med krat og skov med løvtræsarterne stilkeg, vintereg, dunbirk, vortebirk og bævreasp.

Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn udgør hovedparten af den sydlige del af beskyttelsesområdet, og her findes en del tidligere landbrugsområder, næringsfattige søer og vådområder. Længst mod nord i beskyttelsesområdet ligger Sydjyllands største sø, Filsø. Søen blev afvandet fra 1852 til 1950, men er nu genskabt som en lavvandet sø omgivet af kær-, hede- og klitområder.

I Natura 2000-området findes en række fredninger, hvis primære formål har været at bevare de helt særlige naturforhold og landskaber i området

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området.

Inden for området forvalter Naturstyrelsen de store klitter og klitheder vest og syd for Kærgård Plantage i den nordlige del, samt den nordligste og den østligste del af Kallesmærsk hede i beskyttelsesområdets sydlige del, og endelig de mere åbne arealer i den centrale del af Vejers plantage i alt ca. 2.090 ha.

Naturstyrelsens arealer er karakteriseret ved at de udgør en del af et større sammenhængende klit og klithede landskab, der fremstår som en mosaik af habitattyper som bl.a. klithede, klitlavning, grå/grøn klit, enebærklit, tørvelavning. I kærgård plantage finder man tillige en række Skovklitter bestående af egekrat de såkaldte løvklitter.

Tabel a: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

	Naturtype	Areal ha
2190	Klitlavning	169,0
2140	Klithede	418,7
2120	Hvid klit	67,8
2130	Grå/grøn klit	236,1
2170	Grårisklit	17,9
2250	Enebærklit	0,3
2160	Havtornklit	7,8
I ALT		917,6

Desuden er der i udpegningsgrundlaget nævnt følgende arter, der forekommer, eller har potentiale til at kunne indfinde sig, i Naturstyrelsens dele af Natura 2000-området:

Hedehøg	Y	Plettet rørvagtel	Y
Tinnksmed	Y	Natravn	Y
Hedelærke	Y	Mosehornugle	Y
Odder			

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede 5 plejetiltag hvilket især omfattede pletvis afbrænding af heder og klitter ca. 600 ha samt græsning med kvæg og heste på ca. 90 ha som de dominerende indsatser, derudover er der ryddet ca. 25 ha for opvækst og foretaget bekæmpelse af invasive arter på mindre områder.

Indsatsen arter er primært foretaget gennem indsatsen for åbne naturtyper og forbedring af disse.

Naturstyrelsen har gennemført en evaluering i form af en statusopgørelse og overvejelser om hvilke erfaringer, der kan drages af første planperiode. Med baggrund i denne evaluering kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte indsatser er gennemført i plejeperioden for Naturstyrelsens arealer og at disse indsatser har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Table b: Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015.

Gennemførte indsatser (antal)	112	Gennemførte indsatser (areal)	1668 ha	100 %
Ikke-gennemførte indsatser (antal)	0	Ikke-gennemførte indsatser (areal)	0 ha	0 %

Generelle bemærkninger og konkrete erfaringer i forhold til 1. generations plejeplanlægning

Generelle bemærkninger

I den 1. plejeplanperiode har Naturstyrelsens indsats især været rettet imod klitter og klitheder på de store åbne klitter og klitheder. Det er typisk sket ved at kombinere afbrænding med rydning eller græsning afhængig af de lokale forhold, især mulighederne for at etablere hegninger. Rydning og afbrænding er typisk blevet brugt som en grundlæggende behandling, mens græsning efter afbrænding eller afbrænding efter rydning er blevet brugt som opfølgende pleje. Grundlæggende mener Naturstyrelsen at den første periodes indsats har været vellykket, og at der er lagt et godt grundlag for indsatsen i næste plejeperiode.

I Bordrup området er der gjort en fokuseret indsats omkring Bordrupsøerne i den østlige ende af Kallesmærsk hede. Formålet har været at etablere stort åbent område omkring søerne op mod skoven, der kan give forbedrede udviklingsmuligheder for klithedens og søens flora og fauna. Der har været brugt forskellige kombinationer af rydning, afbrænding og græsning. Resultatet ser lovende ud.

En særlig indsats er gjort på de mindre partier af klitheder som erkendtegnende for kærgård plantage. Især i området omkring løvklitterne. Her har fokus været på rydning af uønsket opvækst og efterfølgende afbrænding af hedevegetationen. Resultatet, åbne klitheder i mosaik med skovklitten ser lovende ud.

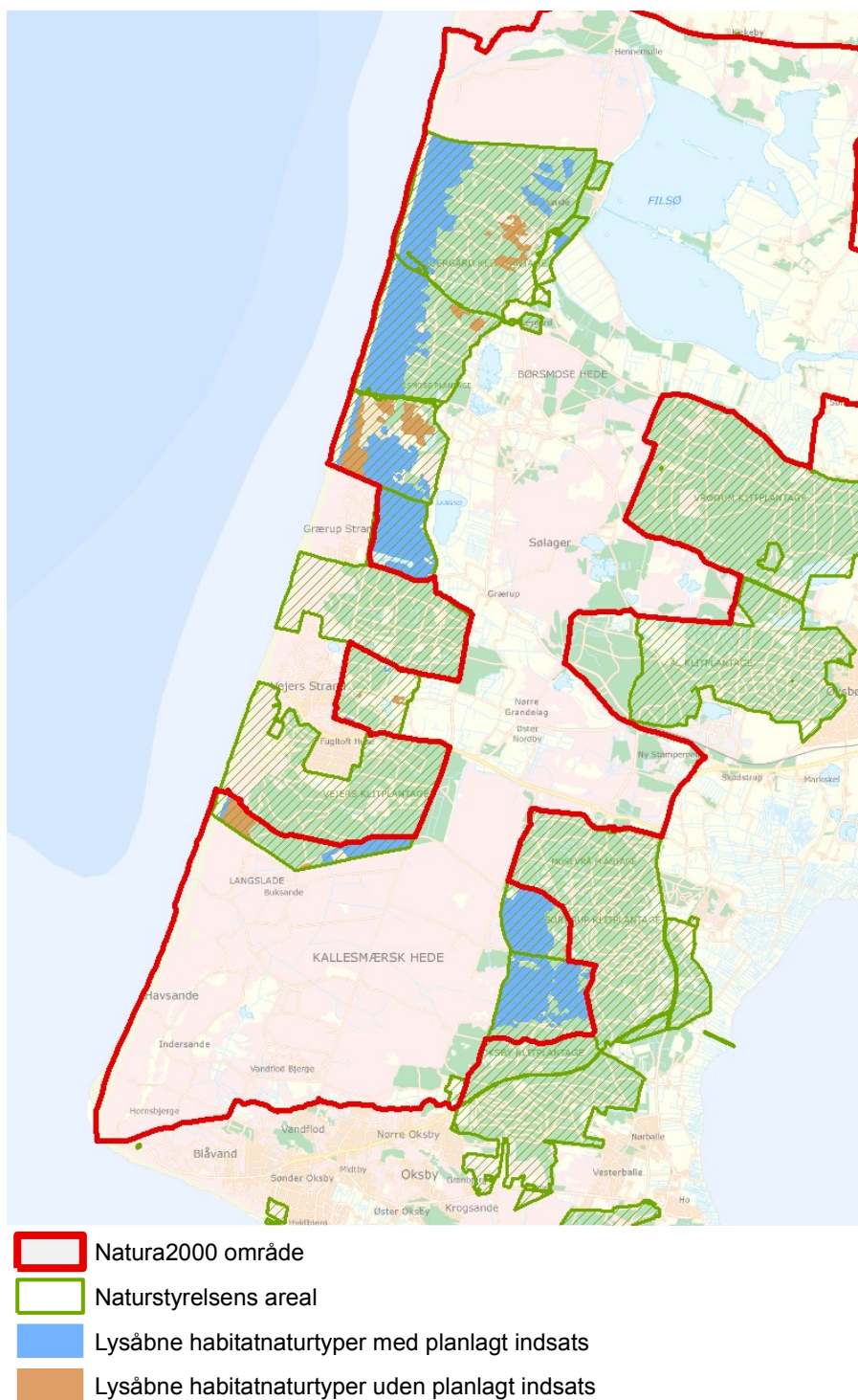
Konkrete erfaringer

- Afbrænding efterfulgt af afgræsning er en velegnet metode til at mindske dominansen af blåtop.
- Afgræsning i den grå klit kan være med til at gøre naturtypen mere dynamisk i form af sandflytning.
- Afgræsning ved passende intensitet kan forbedre forholdene for markfirben i form af bare sandpletter.
- Afbrænding er en god metode til at forynge og sikre klithedens dværgbuske, og med til at sikre vinterfoder til krondyrene.
- Afgræsning omkring klitsøer skaber en lav tæt vegetation i overgangen mellem sø og land. Det giver en bedre dynamik for fuglelivet og floraen.
- Erfaringerne med at kombinere rydning, mosaik afbrænding og afgræsning i forskellige grader er gode. Det giver mulighed for at lave forskellige og varierende lokaliteter tilpasset de konkrete forhold, og derved forbedre dynamikken for flora og fauna.

4. Mål og plejetiltag

Figur 3: Oversigt over lysåbne naturtyper og planlagte indsatser i Natura 2000-området

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Naturstyrelsen vil have fokus på at sikre sammenhæng mellem forekomster af tør hede, våd hede, surt overdrev og rigkær med henblik på at gøre arealet mere robust overfor a) pludselige hændelser (f.eks. ekstreme vejrforhold), b) klimaændringer c) for at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer eller d) for at bidrage til etablering af større driftsenheder.
- Tilstanden af levestederne for plettet rørvagtel og tinksmed forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
- Naturstyrelsen gennemfører en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved efterfølgende drift i form af periodevis rydning, skrælning og afbrænding.
- Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne klithede, havtornklit og tør hede med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens *mål* for de ovenstående lysåbne naturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af *plejetiltag*, som Naturstyrelsen vil anvende på baggrund af Naturstyrelsens erfaringer og bedste viden om naturpleje, der blandt andet omtales i det vejledende indsatskatalog for N2000-plejeplanlægning for lysåbne naturtyper, Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi (1999), Naturstyrelsens plejebog om 'Græsning og høslæt i naturplejen', Naturstyrelsens plejebogsserie for henholdsvis overdrev, ferske enge, søer, strandenge, hede, mose, små vandhuller samt Naturstyrelsens Naturportal.

På et areal kan der forekomme mere end én slags plejetiltag, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens vurdering af omfanget af de enkelte plejetiltag, der vil blive gennemført i plejeplanens periode. I naturplejemarket der ligger som bilag til driftsplanen fremgår Naturstyrelsens vurdering af plejebehovet for de løbende samt enkeltstående plejetiltag, herunder med en angivelse af lokaliteten, en prioritering af tidsfølgen på plejetiltagene, naturtilstanden og plejebehovet.

Plejemål og plejetiltag for lysåbne naturtyper

Der vil på de lysåbne naturtyper i dette Natura 2000-område blive foretaget *løbende pleje og cyklisk drift*, med henblik på opretholdelse af naturtypen i form af henholdsvis græsning på 160 ha klitter og klitheder, mosaikafbrænding af ca. 480 ha klitter og klitheder samt rydning af opvækst på ca. 235 ha jf. nedenstående skema e.

Der foretages endvidere *enkeltstående* indgreb i form af hegning af ca. 30 ha med henblik på græsning jvf. nedenstående tabel g.

Tabel c: Plejemål for lysåbne naturtyper

	Naturtype	Målsætning	Areal
2190	Klitlavning	Sikring af naturtypen	6,9
		Naturtypebevarende pleje	162,2
2140	Klithede	Sikring af naturtypen	81,2
		Naturtypebevarende pleje	337,5
2120	Hvid klit	Sikring af naturtypen	0,1
		Naturlig dynamik	67,7
2130	Grå/grøn klit	Sikring af naturtypen	81,0
		Naturtypebevarende pleje	153,8
		Naturlig dynamik	1,3
2170	Grårisklit	Sikring af naturtypen	7,0
		Naturtypebevarende pleje	10,9
2250	Enebærklit	Sikring af naturtypen	0,3
2160	Havtornklit	Sikring af naturtypen	7,8
IALT			917,7

Tabel d: Planlagte løbende plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

	Naturtype	Indsats	Eksisterende eller nyt tiltag	ha
2190	Klitlavning	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	6,9
		Afbrænding	Eksisterende	85,8
		Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	0,3
		Græsning	Eksisterende	47,6
			Nyt	28,4
2140	Klithede	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	54,7
		Afbrænding	Eksisterende	251,0
		Rydning af opvækst	Eksisterende	131,0
		Græsning	Eksisterende	64,9
			Nyt	7,1
2120	Hvid klit	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	0,1
		Andet areal uden drift	Eksisterende	67,7
2130	Grå/grøn klit	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	49,7
		Afbrænding	Eksisterende	135,9
		Andet areal uden drift	Eksisterende	1,3
		Rydning af opvækst	Eksisterende	93,8

		Græsning	Eksisterende	11,7
2170	Grårisklit	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	7,0
		Afbrænding	Eksisterende	6,0
		Rydning af opvækst	Eksisterende	10,9
2250	Enebærklit	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	0,1
		Afbrænding	Eksisterende	0,3
2160	Havtornklit	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	7,8

I tabel d er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Tabel e: Planlagte enkeltstående plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

	Naturtype	Indsats	Eksisterende eller nyt tiltag	Ha
2190	Klitlavning	Hegning	Nyt	28,4
2140	Klithede	Hegning	Nyt	7,1

I tabel e er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Plejemål og plejetiltag for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet. Disse plejetiltag fremgår af tabel f og g.

Der foretages ikke artsspecifikke tiltag af hensyn til arterne plettet rørvagtel og tinksmed der er fremhævet i de specifikke retningslinier i Natura 2000 planen, Naturstyrelsen vurderer at udviklingen af de relevante biotoper vil have den rette gunstige effekt på at udvikle arternes muligheder.

I denne sammenhæng lægges vægten på at udvikle klithedeområdet omkring Bordrupsøerne i den østlig afgrænsning af Kallesmærsk Hede.

Naturstyrelsen planlægger ikke yderligere indsats for arterne Hedehøg, Plettet rørvagtel, Tinksmed, Natravn, Hedelærke, Mosehornugle og Odder end de plejetiltag, der er oplyst under plejeplanerne for de lysåbne naturtyper.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Naturtyper og arter på sigt opnår en gunstig bevaringsstatus.
- Naturtyper der er vurderet til naturtilstandsklasse I eller II har en udvikling så deres areal og tilstand er stabil eller i fremgang.
- Naturtyper der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V har en udvikling hvor deres naturtilstand er i fremgang, således at der på sigt opnås naturtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- Det samlede areal af naturtypen/levestedet er stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.
- Arter uden tilstandsvurderingssystem har eller får gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for de udpegede ynglefugle og øvrige arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.
- De kortlagte levesteder for rørdrum, rørhøg, plettet rørvagtel og tinksmed inden for Natura 2000-området opnår eller fastholdes i tilstandsklasse I eller II. Levestedernes geografiske placering fremgår af basisanalysen for området.
- Natura 2000-området bidrager til at sikre eller genoprette levesteder for en levedygtig bestand af de udpegede arter på nationalt og/eller internationalt niveau. At tilstanden og det samlede areal af levestederne for hedehøg, natrav, rødrygget tornskade, mosehornugle, hedelærke og trane sikres eller øges, således at der er tilstrækkeligt med egnede ynglesteder for arterne i området.
- Tilstanden og det samlede areal af levesteder for sangsvane, grågås og kortnæbbet gås som trækfugl i området sikres eller øges. Således at Natura 2000-området bidrager til at sikre levesteder for en levedygtig bestand på nationalt og/eller internationalt niveau.
- Tilstanden og det samlede areal af levestederne for pibesvane og pomeransfugl som trækfugl i området sikres eller øges, således at der findes egnede raste- og fødesøgningssteder for arterne. Således at Natura 2000-området bidrager til at sikre levesteder for en levedygtig bestand på nationalt og/eller internationalt niveau.

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N 84 Kallesmærsk Hede, Grærup Langsø, Fiilsø og Kærgård Klitplantage

Området er stort og rummer meget varierede landskabs- og naturforhold. Størstedelen, ca. 65 %, er ejet af Staten. Det domineres af naturtyper som klitter, klithede, klitlavninger og klitsøer. I området findes et klitbælte, der strækker sig over et areal på 10 km i længden og 6-10 km i bredden. Bag de yderste kystklitter findes en række større klitheder. Store arealer, der oprindeligt var klitheder og hvid klit, er i dag tilplantet med plantager, der er domineret af bjergfyr. Kun enkelte mindre partier er i dag bevokset med krat og skov med løvtræsarterne stilkeg, vintereg, dunbirk, vortebirk og bævreasp.

Oksbøl Skyde- og Øvelseterræn udgør hovedparten af den sydlige del af beskyttelsesområdet, og her findes en del tidligere landbrugsområder, næringsfattige søer og vådområder. Længst mod nord i beskyttelsesområdet ligger Sydjyllands største sø, Fiilsø. Søen blev afvandet fra 1852 til 1950, men er nu genskabt som en lavvandet sø omgivet af kær-, hede- og klitområder.

I Natura 2000-området findes en række fredninger, hvis primære formål har været at bevare de helt særlige naturforhold og landskaber i området

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

	Naturtype	Areal ha
2190	Klitlavning	169,0
2140	Klithede	418,7
2120	Hvid klit	67,8
2130	Grå/grøn klit	236,1
2170	Grårisklit	17,9
2250	Enebærklit	0,3
2160	Havtornklit	7,8
I ALT		917,6

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Naturstyrelsen vil have fokus på at sikre sammenhæng mellem forekomster af tør hede, våd hede, surt overdrev og rigkær med henblik på at gøre arealet mere robust overfor a) pludselige hændelser (f.eks. ekstreme vejrforhold), b) klimaændringer c) for at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer eller d) for at bidrage til etablering af større driftsenheder.

- Tilstanden af levestederne for plettet rørvagtel og tinksmed forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
- Naturstyrelsen gennemfører en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved efterfølgende drift i form af periodevis rydning, skrælning og afbrænding.
- Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne klithede, havtornklit og tør hede med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i 2 tabeller:

- Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper
- Planlagte enkeltstående plejetiltag for lysåbne naturtyper

Tabel II: Plejemål for lysåbne naturtyper

	Naturtype	Målsætning	Areal
2190	Klitlavning	Sikring af naturtypen	6,9
		Naturtypebevarende pleje	162,2
2140	Klithede	Sikring af naturtypen	81,2
		Naturtypebevarende pleje	337,5
2120	Hvid klit	Sikring af naturtypen	0,1
		Naturlig dynamik	67,7
2130	Grå/grøn klit	Sikring af naturtypen	81,0
		Naturtypebevarende pleje	153,8
		Naturlig dynamik	1,3
2170	Grårisklit	Sikring af naturtypen	7,0
		Naturtypebevarende pleje	10,9
2250	Enebærklit	Sikring af naturtypen	0,3
2160	Havtornklit	Sikring af naturtypen	7,8
IALT			917,7

Tabel III: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper

	Naturtype	Indsats	Eksisterende eller nyt tiltag	ha
2190	Klitlavning	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	6,9
		Afbrænding	Eksisterende	85,8
		Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Eksisterende	0,3
		Græsning	Eksisterende	47,6
			Nyt	28,4

2140	Klithede	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	54,7
		Afbrænding	Eksisterende	251,0
		Rydning af opvækst	Eksisterende	131,0
		Græsning	Eksisterende	64,9
			Nyt	7,1
2120	Hvid klit	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	0,1
		Andet areal uden drift	Eksisterende	67,7
2130	Grå/grøn klit	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	49,7
		Afbrænding	Eksisterende	135,9
		Andet areal uden drift	Eksisterende	1,3
		Rydning af opvækst	Eksisterende	93,8
		Græsning	Eksisterende	11,7
2170	Grårisklit	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	7,0
		Afbrænding	Eksisterende	6,0
		Rydning af opvækst	Eksisterende	10,9
2250	Enebærklit	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	0,1
		Afbrænding	Eksisterende	0,3
2160	Havtornklit	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	7,8

Tabel IV: Planlagte enkeltstående plejetiltag for lysåbne naturtyper

	Naturtype	Indsats	Eksisterende eller nyt tiltag	Ha
2190	Klitlavning	Hegning	Nyt	28,4
2140	Klithede	Hegning	Nyt	7,1

I tabel III og IV er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Særlig indsats for arter

Plejen af områdets lysåbne naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget. Den særlige opmærksomhed Naturstyrelsen skal rette mod plettet rørvagtel og tinksmed tilgodeses i den biotopforbedring, som indsatsen for de lysåbne naturtyper vil medføre.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Naturtyper og arter på sigt opnår en gunstig bevaringsstatus.
- Naturtyper der er vurderet til naturtilstandsklasse I eller II har en udvikling så deres areal og tilstand er stabil eller i fremgang.
- Naturtyper der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V har en udvikling hvor deres naturtilstand er i fremgang, således at der på sigt opnås naturtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- Det samlede areal af naturtypen/levestedet er stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.
- Arter uden tilstandsvurderingssystem har eller får gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for de udpegede ynglefugle og øvrige arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.
- De kortlagte levesteder for rørdrum, rørhøg, plettet rørvagtel og tinksmed inden for Natura 2000-området opnår eller fastholdes i tilstandsklasse I eller II. Levestedernes geografiske placering fremgår af basisanalysen for området.
- Natura 2000-området bidrager til at sikre eller genoprette levesteder for en levedygtig bestand af de udpegede arter på nationalt og/eller internationalt niveau. At tilstanden og det samlede areal af levestederne for hedehøg, natravn, rødrygget tornskade, mosehornugle, hedelærke og trane sikres eller øges, således at der er tilstrækkeligt med egnede ynglesteder for arterne i området.
- Tilstanden og det samlede areal af levesteder for sangsvane, grågåås og kortnæbbet gås som trækfugl i området sikres eller øges . således at Natura 2000-området bidrager til at sikre levesteder for en levedygtig bestand på nationalt og/eller internationalt niveau.
- Tilstanden og det samlede areal af levestederne for pibesvane og pomeransfugl som trækfugl i området sikres eller øges, således at der findes egnede raste- og fødesøgningssteder for arterne. Således at Natura 2000-området bidrager til at sikre levesteder for en levedygtig bestand på nationalt og/eller internationalt niveau.

